71 . Ţaga | Judeţ: Cluj | Punct: Baza Arheologică, Staţia de Gaz -Viglab | Anul: 2012

Anul: 2012
Cod RAN: 59835.01
Perioade: Preistorie
Epoci: Neolitic, Eneolitic, Epoca bronzului timpuriu
Tipuri sit: exploatare/carieră
Categorii sit: Apărare (construcţii defensive), Domestic
Autori: Diana Bindea, Gheorghe Lazarovici, Zoia Maxim, Luminiţa Săsăran, Mihai Wittenberger
Instituții: Muzeul Naţional de Istorie a Transilvaniei, Cluj-Napoca, Universitatea "Lucian Blaga", Sibiu, Muzeul Naţional de Istorie a Transilvaniei, Cluj-Napoca, Muzeul Naţional de Istorie a Transilvaniei, Cluj-Napoca, Muzeul Naţional de Istorie a Transilvaniei, Cluj-Napoca

Raport

Ultimele campanii (2007-2012) s-au concentrat asupra studierii sistemelor de fortificaţii din partea estică a aşezării, deoarece între şosea şi Lac sunt proprietăţi private, în bună parte vândute pentru a se construi case, astfel că pericolul distrugerii sitului este iminent. Din această cauză s-a intensificat cercetarea în această zonă prin diferite metode: prospecţiuni magnetometrice, sau topometrice, în vederea depistării sectoarelor care trebuiesc urgent studiate pentru a se salva cât mai multă informaţie şi materiale din aşezarea cu o întindere de peste 13 ha. Scopul cercetării din ultimii 3 ani a fost Poarta de Est a ultimei fortificaţii. Măsurătorile magnetometrice au relevat existenţa unui sistem de poartă foarte complex, cu socluri de gresie pentru coloane ce marcau poarta, şicane şi turnuri, bastioane. In acest an s-a deschis o secţiune S.31, de 10 x 3 m, la vest şi în continuarea lui S.27 şi S.30, la 0,5 m de gardul proprietăţii dinspre sud. Scopul era cercetarea colţului nordic al Turnului de Poarta, restul turnului fiind în interiorul proprietăţii private îngrădite.

În anul 1996 au fost efectuate prospectări de rezistivitate electrică a solului şi pedologice, în centrul aşezării. Apoi, în 2007 şi 2008, s-au făcut prospecţiuni magnetometrice, de către o echipă de la Universitatea din Kiel, condusă de Mischka Carsten (Germania) şi o echipă de la Universitatea de Vest, din Timişoara, coordonată de Dorel Micle. Pe harta magnetometrică se văd clar cele 2 sisteme de fortificaţie formate din şanţuri şi palisade, precum şi sistemul Porţii de Est, cu şicană şi un turn de Poartă. Din păcate, aceste vestigii se găsesc pe proprietăţile fam. Fodor şi Rusu, primul, exact pe acest loc extrem de important, ş-a plantat o livadă (!!!!), iar ce-l de al doilea vrea să-şi construiască o casă. Pe harta parcelei prospectate de echipa timişoreană se poate observa, pe lângă cele două sisteme de fortificaţii, o „construcţie” circulară în interiorul sistemului de apărare, care acum este aproape de şosea.

În campaniile din 2010-2012 s-au deschis trei secţiuni pe Poarta de Est: S.27 (20 x 2 m); S.30 (10 x 3 m) şi S.31 (10 x 3 m). Caroiajul este din 2 în 2 m şi începe dispre şosea spre Lac. În toamna anului 2010, de-o parte şi alta a şoselei Gherla – Cămăraşu s-au executat câte un şanţ pentru introducerea conductelor de apă potabilă. Am supravegheat lucrările de săpare a şanţurilor, denumindu-le S.28 (spre Lac) şi S.29 (spre Baza Arheologică), am desenat profilele, am marcat pe plan complexele, am fotografiat şi am adunat materialul arheologic pe care l-am spălat, inventariat, fotografiat şi desenat. Tot materialul ceramic şi litic (sunt puţine oase din cauza aciditătii solului, păstrându-se doar cele impregnate de grăsimi, sau arse, existând mai ales fragmente dentare şi coarne) a fost spălat, prelucrat, introdus în Baza de date, selectat pe criterii tipologice şi tehnologice pentru a fi inventariate, desenate şi fotografiate. Pentru analizarea ceramicii avem un proiect de cercetare interdisciplinar cu Institutul de Fizică Izotopică şi Moleculară din Cluj-Napoca pentru studierea microelementelor şi cu Facultatea de Geologie pentru studierea structurii, texturii şi a temperaturilor de ardere.

Toată suprafaţa a fost săpată manual de la 0,10 la 0,50 m, în funcţie de situaţia arheologică. Încă de la decopertarea stratului arabil (între 0,20 şi 0,35 m, pe alocuri) au apărut materiale arheologice constând din ceramică, chirpici şi unelte litice, aflate în poziţie secundară datorită lucrărilor intensive a terenului încă din evul mediu, fiind şi un teren în pantă de cca 30°. Până la adâncimea de 1 m, materialul ceramic este în poziţie secundară. De la acest nivel încep să apară complexele nederanjate, care constau din două zone pigmentate, formate din pământ negru amestecat cu bulgări de pământ galben lutos. Acestea au fost notate cu C88 şi C89. În caroul 1, aproape de profilul vestic este o groapă cu diametrul de 0,25 m, denumit C90. Complexul C89 a avut aspectul unui şanţ oblic (se vede şi pe magnetogramă) care între în profilul vestic, colţul nordic, în caroul 1, pătrunde în profilul sudic în caroul 2 şi se continuă până în caroul 5. Umplutura este cu mult pământ negru amestecat cu lut galben. La adâncimea de 1 m, în carourile 2 şi 3 se observa o masă compactă de gresie, care în prima fază s-a considerat ca fiind un „pavaj" în zona „intrării" şi care s-au dovedit a fi „socluri" sau tamburi din piatră care susţineau o structură (fig. 4). Complexul C88 a fost un şanţ oblic care avea capătul, apropiat de C89, în caroul 5 şi cobora spre Lac pe direcţia nord-nord-est până în caroul 10. În carourile 7-9 din S.27 se adânceşte până la 1,20 m. Acest complex nu conţine foarte mult material arheologic şi face parte din sistemul de blocare a accesului spre Poartă. În secţiunea S.31 a fost cercetată partea de „sus" a Porţii de Est cu latura nordică a Turnului. Au fost prinse în săpătură (10 x 3 m) trei gropi de stâlp (C.95, 96, 97) şi un şanţ de fundaţie în partea mai joasă dinspre răsărit, (C.92). Această parte estică a fortificaţiei mari este mai joasă, fiind pe o ruptură de pantă cu o denivelare de cca. 1.5/2 m, ceea ce conferă un aspect de masivitate fortificaţiei dacă se priveşte din exterior !

După prepararea Complexului C89 s-a constatat ca este format dintr-o serie de „socluri de coloane" cu un diametru de 1,30 m, majoritatea în poziţie orizontală. Aceste descoperiri sunt deosebit de importante: nicăieri în neoliticul european şi asiatic nu s-au descoperit astfel de complexe cu socluri de piatra. Mai mult sistemele de poarta cercetate până în prezent, în cultura Cucuteni-Ariuşd, sunt simple datorită zonei înalte în care sunt plasate. Sub aceste socluri este strat de cultură, iar faptul ca ele merg sub profile ne-a determinat să conservăm secţiunea, să lăsăm totul in situ pentru a se deschide, în viitor, o suprafaţă ce să cuprindă tot sistemul de la Poarta de Est (dacă acest lucru va fi posibil, având în vedere ca sunt proprietăţi private). Turnul de Poartă este la capătul palisadei din interior şi blochează pătrunderea frontală. Între Şanţul fortificaţiei şi Turnul de Poartă, în deschizătura dintre cele două palosade, este un sistem de coloane ce făceau parte din construcţia porţii, şanţuri cu şicane şi împrejmuiri, care blocau accesul necontrolat. A fost făcută şi ridicarea topografică cu staţia totală, realizată de Bede Zoltan.

Continuarea cercetării sistemului de apărare de la Poarta de Est, care este unicat pentru neolitic, fiind şi foarte bine păstrat. Rezultatele acestor cercetări sunt deosebit de importante pentru cunoaşterea sistemelor tactice şi strategice defensive şi implicit ofensive a civilizaţiei neolitice din jurul anului 4500 CAL BC. Acest demers este urgentat de faptul că noul proprietar al terenului doreşte să-şi construiască o casă exact pe zona de poartă (este deja în faza de proiectare).

Avînd în vedere importanţa crucială pentru cunoaşterea marii civilizaţii dunărene neolitice, intenţionăm să ridicăm in situ câteva socluri şi le vom reconstitui în Parcul Etnoarheologic Experimental ce se află în centrul aşezării, pe locul secţiunilor S.10 şi S.11, din cadrul Bazei Arheologice. În acest parc s-au reconstituit un bordei, o casă şi s-a ridicat structura de lemn al unui locaş de cult, urmând ca să se amenajeze diferite ateliere (unde vizitatorii să poată fabrica unelte), precum şi un observator astronomic. De asemenea, se va face o machetă a „oraşului" neolitic de la Ţaga, care va fi expus în punctul muzeal de la Primăria din localitate. [Zoia Maxim]

Informații suplimentare online

Raportul 4985 din cronica.cimec.ro
Localizare pe hartă, folosind Mapserver Cimec.ro